

LAIDUNNUS

Juho Kotala, ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Laiduntaminen on perinteinen kesäruokintamuoto monilla lypsykarjatiloilta ja emolehmätiloilla. Nykyisin yksikkökoon kasvamisen, rakennemuutoksen vaikutuksen sekä automaattilypsyyn siirtymisen myötä, laidunnus on vähentynyt erityisesti lypsylehmätilojen keskuudessa. Kuluttajien ostotottumuksissa kuitenkin eläinten hyvinvoinnin merkitys korostuu entisestään. Hyvää eläinten hyvinvointia voidaan pitää kilpailuvalttina suomalaisessa ruoantuotannossa.

Tässä tietokortissa käsitellään laidunukseen soveltuvia nurmikasveja, sekä laidunnuksen merkitystä eläinten hyvinvoinnille

Merkitys hyvinvoinnille

Laidunkausi alkaa Etelä-Suomessa pääosin toukokuun alussa ja kestää 4–5kk, riippuen sääolosuhteista. Pohjois-Suomessa kausi on lyhempi ja on pituudeltaan 3–4kk. Eläinsuojelulain mukaan kytkettyinä pidettävät lypsylehmät ja maidontuotantoon kasvatettavat hiehot tulee päästää 1.5–30.9 välisenä aikana vähintään 60 päivänä laitumelle tai vastaavaan jaloittelutarhaan.

Laidunnus parantaa ennen kaikkea eläimen hyvinvointia. Liikunta vahvistaa lihaksia, kunto kasvaa, sorkkaterveys kohenee sekä hedelmällisyys paranee. Erityisesti pihatoissa hyvän sorkkaterveyden merkitys korostuu, sillä eläimen on itse mentävä syömään veden luo sekä lypsylle. Laidunruokinta on naudoille luonnonmukainen ja edullisin ruokintamuoto.

Laitumella lajin luontainen käyttäytyminen korostuu ja kiimat näkyvät paremmin. Laidun on hyvä makuualusta eläimille, eivätkä parsikalusteet rajoita eläimen liikeratoja makuulle menossa tai ylösnousussa.

Miksi laiduntaa

- Sorkkaterveys paranee
- Eläinten hyvinvointi
- Edullinen ruokintamuoto
- Luonnonmukainen käyttäytyminen
- Kiimantarkkailu helpompaa

Viikin opetus- ja tutkimustilan lehmät pääsevät keväällä järjestettävässä laitumelle laskussa yleisön saattelama kesälaitumille

Laitumien nurmikasvit

Laiduntamisessa ovat avainasemassa oikeat nurmikasvisiemenseokset, sekä sopiva laidunalueen mitoitus ja alueen käytön toteutus. Nämä tekijät ovat tärkeitä, vaikuttavat karjan viihtyvyyteen laitumella, sekä kasvuston säilymiseen elinvoimaisena koko kesän.

Laitumien nurmikasvit voidaan jakaa yksi- tai monivuotisiin kasveihin. Yksivuotisten kasvien etuna voidaan pitää hyvää kasvukykyä loppukesästä kun monivuotisten laidunseosten tuottokyky alenee, sekä parempaa mahdollisuutta torjua kestorikkakasveja.

Laidunseokset

Yleisin kasvi laidunseoksissa on timotei. Kasvi vaatii kuitenkin rinnalleen nurmi-, puna- ja jäykkänataa, englannin raiheinää ja valkoapilaa, jotta seoksesta saadaan vaihtelevia olosuhteita kestävä sekä karjan tarpeeseen paremmin soveltuva.

Kasvina timotei on maittava, mutta arka kuivuudelle ja jälkikasvukyvyltään natoja heikompi. Hyvin tallausta kestäviä nurmikasveja ovat niittynurmikka ja nurminata sekä palkokasveista valkoapila.

Nurminata ei ole maittavuudeltaan timotein luokkaa, mutta se kestää kuivuutta timoteitä paremmin syvälle ulottuvan juuristonsa ansiosta. Niittynurmikka on hyvä valinta laidunseoksiin jälkikasvukykyä vuoksi.

Englanninraiheinä sopii laidunseoksiin erinomaisesti maittavuutensa, ruokinnallisen laadun ja satoisuuden ansiosta. Raiheinän huonona puolena voidaan pitää heikkoa talvehtimistä sekä arkuutta kuivuudelle.

Monivuotiset laidunseokset

- Vaaditaan tallausta kestäviä lajikkeita
- Hyviä lajeja ovat mm. niittynurmikka, nadat ja englanninraiheinä
- Palkokasveista laidunseoksiin sopii esimerkiksi valkoapila

Yksivuotiset laidunkasvit

Yksivuotisista nurmikasveista parhaimpia heinäkasveja ovat westerwoldin- ja italianraiheinä. Laidunseokseen sopivia palkokasveja ovat virnat sekä apiloista persianapila. Vihantaviljat sopivat laidunseokseen maittavuuden sekä muuta kasvustoa rikkakasveilta suojaavan vaikutuksen ansiosta. Sen sijaan palkokasveja käytetään laidunrehun valkuaispitoisuuden nostamiseen.

Heinäkasveista italianraiheinä on lehtevämpi ja vähemmän korsia muodostava sekä kestää hyvin tallausta verrattuna westerwodinraiheinään. Sen sijaan westerwodinraiheinä kasvaa nopeammin.

Yksivuotiset laidunseokset

- Hyvä sadontuottokyky loppusyksystä
- Helppo torjua kestorikkakasveja
- Vähentää monivuotisten laidunten tallausta loppusyksystä
- Hyviä lajeja ovat mm. westerwordinraiheinä, italianraiheinä, virnat ja persianapila

Lähteet:

- Kohijoki., P. 2014. Lypsylehmien laiduntamiskäytäntöjen edistämäinen ProAgria Länsi-Suomen alueella
- Murtorille., P, Havukainen., H, 2014. Laiduntaminen lypsyrobottilalla ja laiduntamisen kustannukset